

השופט חיים כהן ב770

תשעה באב הוא יום אבל על חורבן בית המקדש לאידך הוא גם היום שבו נולד המשית. אם השנה זה יהיה יום של עצב או יום של שמחה, זה תלוי בנו!

החודש הטוב

השבוע התפרסם בתקשורת שאיראן מתכננת לתקוף את ישראל ביום תשעה באב. האיראנים מודעים היטב לכך שזהו היום שבו עם ישראל מתאבל על חורבן בית המקדש, דווקא ביום האבל הם רוצים להוסיף עוד כאב על האבל.

אבל לנו משום מה זה דווקא מזכיר את פורים. פורים נקרא "על שם הפור", אותה הגרלת לוטו שהמנן עשה כדי להחליט באיזה חודש לקבוע את הגזרה "להשמיד להרוג ולאבד" חלילה. המנן לא רצה להיות זה שמחליט באיזה חודש זה יקרה והוא השאיר לקב"ה את ההחלטה. הוא הטיל גורל וזה יצא על חודש אדר.

אומרת הגמרא: "תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד (מגילה יג,ב). ז' באדר הוא יום פטירתו של משה רבנו. כשהמנן ראה שבגורל נבחר חודש אדר הוא שמח כי הוא ידע שמשה נפטר בחודש אדר, ואם כן זה לא מזל טוב לעם ישראל, ולכן יש סיכוי שהגזירה שלו תצליח. אלא שנעלם ממנו פרט חשוב שמשה גם נולד באותו יום. אומר רש"י: "כדאי הלידה שתכפר על המיתה", דהיינו, המזל הטוב בזה שהוא נולד בחודש אדר הוא יותר חזק מאשר הטרגדיה של פטירתו, ולכן באמת זה יום שמחה לישראל, וזה חודש שיכולים להתרחש בו ניסים גדולים לישראל, וכפי שאכן קרה בפועל שמה"פור" של המנן נהיה חג ה"פורים".

את אותו הדבר אפשר לומר על תשעה באב. נכון שתשעה באב הוא יום

אבל לעם ישראל, אבל במידה מסוימת הוא גם יום חג. כל יהודי שמבקר בבית הכנסת בימי חול מכיר את תפילת 'תחנון' או 'נפילת אפיים' [?] זהו אוסף של פרקי תפילה שנאמרים לאחר תפילת העמידה בהם יהודי מתוודה על חטאיו ומבקש רחמים. אומרים אותם בכל יום חול מימות השנה אבל בימי שמחה או חג מדלגים על התפילה הזאת, כמו בראש חודש, חנוכה, פורים ובוודאי בימי שבת וחג. כמו כן, אם מזדמן חתן בבית הכנסת אז לרגל השמחה כל משתתפי המניין אינם אומרים תחנון. גם אם אב שעורך ברית לבנו בו ביום או הסנדק הם חלק מהמניין אז מדלגים על תחנון.

יום שבו מדלגים על תפילת 'תחנון' על אף שהיא מקצרת את התפילה רק בכמה דקות ספורות, הדבר משום מה גורם שמחה גדולה לקהל המתפללים, עד כדי שישנה בדיחה יהודית שאם אלו שאינם יהודים היו חווים את השמחה של אי אמירת תחנון, הם היו מתגיירים [?]

משיח נולד

מה שמעניין הוא שאחד הימים שבהם לא אומרים תחנון זה תשעה באב! מדוע? מובא בהלכה שהסיבה לכך היא שבספר איכה שאנו קוראים בתשעה באב, היום הזה נקרא "מועד" ולכן לא אומרים בו תחנון. (שו"ע או"ח תקנ"ט).

מה פתאום "מועד"? כיצד קרה שיום שבו נחרב בית המקדש נקרא חג? זה מבוסס על המדרש שאומר שביום זה "נולד מושיען של ישראל", ו'מנחם שמו' (איכא רבא א,נא).

'מנחם', שמו של מלך המשיח, מרמז על הנחמה שהוא יביא לעם ישראל ולעולם כולו. שעת לידתו של המשיח היא שעת נחמה והזמן המסוגל ביותר לגאולה. אז נכון שבתשעה באב נחרב בית-המקדש אבל מה שהאיראנים לא יודעים זה שבאותו היום נולד המשיח, שמיד ברגע החורבן נולדה הישועה והגאולה מכל הצרות.

אבל עלינו לזכור שזה תלוי בנו, בידינו להפוך את יום תשעה באב מיום של חורבן ליום של גאולה!

אבל מה בדיוק עלינו לעשות?

מי היה בר קמצא?

רבים מכירים את הסיפור המפורסם על קמצא ובר קמצא שעליו אמר רבי יוחנן שבגלל זה חרבה ירושלים. זהו סיפור מכונן במורשת היהודית ומובא כסמל לגודל הפילוג והשנאה ששררו בירושלים של ערב החורבן:

עשיר אחד בירושלים עשה סעודה גדולה ושלח את משרתו להזמין את חברו קמצא. טעה המשרת והזמין אדם בשם בר קמצא, שנמנה דווקא עם אלה השנואים על בעל הבית. בר קמצא הניח כי המארח החליט להשלים עמו והגיע לבית החוגגים. הופעתו בסעודה הרגיזה את בעל השמחה והוא הורה לבר קמצא להסתלק. בר קמצא המופתע ביקש מהמארח שהואיל והוא כבר הגיע לסעודה שיניח לו להישאר, אך בעל הבית סירב. מפני הבושה הרבה הוסיף בר קמצא והציע לשלם את מה שיאכל וישתה. לאחר סירוב בעל הסעודה, הציע לשלם חצי דמי סעודת כולם, וגם להצעה הזו סירב בעל הבית. ראה בר קמצא שבעל הבית עקשן והציע לשלם דמי כל הסעודה בתמורה שלא יגורש בבושת פנים מהסעודה. אף על פי כן המארח סירב בשלישית ולא היה מוכן בשום פנים ואופן שבר קמצא יישאר בסעודה. בסופו של דבר תפס בעל הסעודה את בר קמצא וגירש אותו מהסעודה בבושת פנים לעיני כל המסובים.

בר קמצא לא השלים עם העלבון. כעסו גבר לנוכח העובדה שישבו בסעודה חכמי ישראל שלא מנעו את גירושו וביושו. הוא החליט לנקום וסיפר לקיסר כי היהודים מורדים בו. כדי להוכיח את דבריו הוא הציע לו לשלוח קורבן לבית המקדש, וכך יראה שהיהודים יסרבו להקריבו. הקיסר נתן בידיו עגל לקרבן, ובדרך לירושלים הטיל בו בר קמצא מום קטן שלפי התורה פוסל אותו להקרבה אך אינו נראה למראית העין, מתוך ידיעה שהמום אמנם ימנע מהכוהנים להקריבו, אך לא יהיה בולט מדי עד כדי כך

שהמלכות תחשיב את המום כפוסל העגל לקרבן. ואכן כך היה [?] פסילת הקורבן נתנה לקיסר הוכחה מספקת למרד של היהודים והניעה אותו לעלות על ירושלים ולהחריבה (גיטין נה, ב).

כל אחד ששומע את הסיפור מזדעזע ותמה איך יתכן שישבו בסעודה חכמי ישראל ולא מחו על התנהגות חמורה כזאת. מסביר החתם סופר שבר קמצא שהוזמן בטעות לסעודה היה אדם שלא היה מקובל על חכמי ישראל, הוא היה שייך ל'בייתוסים'. זאת הייתה קבוצה בעם ישראל בימי בית שני שהיו כופרים בעולם הבא. הם גם לא האמינו בשכר ועונש ולא בתחיית המתים, ובעיקר הבעיה הייתה שהם קיבלו רק את התורה שבכתב, והם לא האמינו למסורת של חכמים כיצד לפרש את התורה, בזמן שכל היהדות שאנו מכירים היא בעיקר בנויה על מסורת ולא נכתב במפורש בתורה. בתורה לא מופיע בר מצוה או חתונה יהודית כמו שאנו מכירים אותה היום עם חופה וקידושין, ובוודאי לא קבורה יהודית, לצד מאות הלכות ומנהגים שכל יהודי נוהג.

ברור שחכמי ישראל ראו בתנועת הבייתוסים סכנה גדולה לעם ישראל וניסו להבדל מהם עד כמה שאפשר. "בר קמצא" מיודענו היה בייתוסי, ולכן חכמים לא התערבו ונתנו למארח לעשות את העבודה [?] המארח כנראה חשב שהוא עושה את זה לשם שמים [?]

באים חז"ל ומלמדים אותנו שבגלל המחלוקת 'לשם שמים' [?] חרבה ירושלים. חכמים מדגישים בסיפור הזה שלבייש יהודי אסור אפילו אם זה לשם שמים, ומההתנהגות הזאת אנו סובלים עד היום (מאת הרב שניאור אשכנזי גיליון בפרשה מס' 201).

קירוב מיוחד

מה כן צריכה להיות ההנהגה הנכונה? בשביל זה אני רוצה לחלוק אתכם סיפור שהוא בדיוק ההפך מההתנהגות הזאת:

בליל שמחת תורה של שנת תשל"ו, הגיעה משלחת מהקונסוליה הישראלית

בניו-יורק להשתתף בהקפות של הרבי ב-770 כמנהגם מדי שנה. באותה שנה הגיע יחד איתם השופט חיים כהן, מי שבמהלך חייו הציבוריים כיהן כמשנה לנשיא בית המשפט העליון, יועץ משפטי לממשלה ושר המשפטים. כהן שגדל בבית חרדי ובשלב מסוים ירד מדרך התורה, הפך במשך חייו הציבוריים לסדין אדום לקהילה הדתית בישראל.

המנהג הוא שלפני ההקפות הקהל אומר שבעה עשר פסוקים שמתחילים עם הפסוק "אתה הראת" בהם מדברים בשבח הקב"ה, התורה וישראל. נהוג שכל פסוק נאמר על ידי אדם אחד וכך מכבדים כמה שיותר יהודים באמירת פסוק, מכיוון שזה נחשב לזכות גדולה לומר פסוק. הנהוג הוא ש'מוכרים' את הזכות והכסף נתנם לטובת בית הכנסת או צדקה אחרת. הרבי היה נוהג לקנות פסוקים ולכבד בהם את האורחים. הרבי גם קנה פסוק עבור השופט חיים כהן והוא כובד באמירת פסוק.

באחת ההקפות כובדו חברי המשלחת הישראלית בהקפה. חברי המשלחת צעדו לעבר ארון הקודש וכל אחד לקח ספר תורה כדי לרקוד עמו במהלך ההקפה. בסמוך לארון הקודש עמד ר' בערל ליפסקר, שהחזיק את ספר התורה של משיח, ספר גדול וכבד עם כתר גדול ויפהפה. הנהוג היה שעם הספר הזה לא היו רוקדים, אלא מחזיקים אותו בסמיכות למעגל הרוקדים כדי לוודא שהספר לא יינזק מהריקודים.

חיים כהן, שלא ידע מהנהוג, ניגש לר' בערל ורצה לקחת את ספר התורה. ר' בערל, שלא עשה חשבון לאף אחד, אמר לו שאת הספר הזה אף אחד לא מקבל. שני האישים לא היו מוכנים לוותר, והחל ויכוח שגלש מעבר לדיבורים.

הרבי ממקומו זיהה את הויכוח הוא פנה אל ליפסקר ואמר: "יהודי מבקש לקחת על עצמו עול תורה? תנו לו!", וחיים כהן לקח את ספר התורה של משיח להקפה.

בהקפה עצמה, הרבי עודד את השירה בחוזקה, הוא הרקיד את חברי המשלחת הישראלית ובפרט את השופט חיים כהן. כהן שהיה אדם גבוה

ורחב רקד בכל עוז ותעצומות יחד עם ספר התורה הגדול והזיע כהוגן עד לסיום ההקפה שהתארכה זמן רב ארוך יותר מהרגיל.

בעולם החרדי, רבים הביעו תרעומת על כך שהרבי קיבל את חיים כהן ואף כיבד אותו באמירת פסוק ובהקפה (מתוך תובנות לחיים ר"ח מנ"א).

אבל הרבי לימד אותנו איך בונים את בית המקדש. כשיהודי בא לבקר אותך, לא משנה מיהו ומהו, עליך לעשות הכל כדי לקרב אותו. עם קצת אהבת ישראל ליהודי שלא מסכימים איתו בשום נושא, אנחנו יכולים להכריע את כל העולם כולו לכף זכות ולזכות לביאת המשיח בקרוב ממש.